

СЕКЦІЯ 6

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 332:631.1

Бутрим О.В.
*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Інституту агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України*

ВАРТІСТЬ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

THE COST OF AGRICULTURAL LAND IN THE CONTEXT OF LOW-CARBON PROVIDING LAND-USE

АНОТАЦІЯ

Поширена в Україні практика нарощування обсягів агро-виробництва та показників його рентабельності за рахунок виснаження агресурсного потенціалу міжнародною спільнотою економічно розвинених країн визнана екологічно та економічно збитковою і безперспективною. Найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми підвищення рентабельності агро-виробництва на тлі збереження агресурсного потенціалу вбачається формування фінансово-економічних умов залежності прибутків сільгоспвиробників не лише від обсягів і якості врожаїв, а ще і від показників стану ґрунтового покриву. Важливу роль у цьому контексті, з огляду на потенційну можливість подальших продажів вуглецевих одиниць, відіграє динаміка запасів вуглецю, що залежить від змін запасів гумусу, а тому є фактором родючості сільськогосподарських земель та збалансованого розвитку агросфери. Назріла необхідність упровадження низьковуглецевого землекористування, за яким забезпечується невід'ємний баланс вуглецю в ґрунтах, що відповідає необхідності реалізації завдань прийнятої Урядом України «Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року». Центральну роль тут відіграє об'єктивне врахування вартості земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що напряду пов'язано з нормативною грошовою оцінкою, від якої залежать обсяги необхідних платежів та виплат. Відповідно, збільшення запасів вуглецю, що сприяє підвищенню рівня капіталізації агроугідь, вбачається найбільш ефективним досягти через удосконалення методу нормативної грошової оцінки, що і запропоновано у статті.

Ключові слова: низьковуглецеве землекористування, агресурсний потенціал, землі сільськогосподарського призначення, нормативна грошова оцінка, ґрунти.

АННОТАЦІЯ

Распространенная в Украине практика наращивания объемов агропроизводства и показателей его рентабельности путем истощения агресурсного потенциала международным сообществом экономически развитых стран признана экологически и экономически убыточной и бесперспективной. Наиболее эффективным путем решения проблемы повышения рентабельности агропроизводства на фоне сохранения агресурсного потенциала видится формирование финансово-экономических условий зависимости прибыли агропредприятий не только от объемов сборов урожая, а и от показателей качественного состояния почвенного покрова. Ключевым среди этих показателей, по нашему мнению, принимая во внимание потенциальную возможность последующей продажи углеродных единиц, является динамика запасов углерода, что зависит от запасов гумуса и определяет уровень их плодородия. Назрела необходимость

внедрения низкоуглеродного землепользования, что обеспечивает неотрицательный баланс углерода в почвах и является откликом на необходимость реализации заданной принятой правительством Украины «Концепции реализации государственной политики в сфере изменения климата на период до 2030 года». Центральную роль здесь играет объективная оценка стоимости земельных участков сельскохозяйственного назначения, что прямо связано с нормативной денежной оценкой, от которой, в свою очередь, зависят объемы необходимых платежей и выплат. Соответственно, увеличения запасов углерода на сельскохозяйственных землях, что является индикатором их качественного состояния и способствует повышению уровня капитализации угодий, представляется наиболее эффективным достичь через усовершенствование нормативной денежной оценки, что и предложено в статье.

Ключевые слова: низкоуглеродное землепользование, агресурсный потенциал, земли сельскохозяйственного назначения, нормативная денежная оценка, почвы.

ANNOTATION

The practice of increasing agricultural production volumes and indicators of its profitability due to the depletion of agro-resource potential has been widespread in Ukraine has been recognized by the international community of economically developed countries as loss-making and hopeless track in environmental and economic terms. The most effective solution to this problem seems through the formation of financial and economic conditions in which the profitability of agro-enterprises becomes dependent not only on the volumes of harvest, but also on indicators of the quality of soil cover, which acquire agricultural land as a result of the realization of agro-industrial activities. The key among these indicators is the dynamics of carbon stocks that are depending on humus stocks and determines the level of their fertility, given the potential for the next carbon sales. There is a need to introduce low-carbon land use, which ensures an non-negative balance of carbon in soils and meets the need for realization of the tasks adopted by the Government of Ukraine in the "Concept of implementation of the state policy in the field of climate change for the period up to 2030". An objective, transparent and timely assessment of the value of agricultural land is central to this, which is directly related to the normative monetary valuation, from which, in turn, the volume of necessary payments and the level of its prices depend on it. Accordingly, an increase in carbon stocks in agricultural land, which is an indicator of their quality and contributes to the increase in the level of agricultural production, is most effectively achieved through the improvement of the method of normative monetary assessment, which is proposed in this article.

Keywords: low carbon land use, potential of agricultural resources, agricultural land, normative monetary valuation, soils.

Постановка проблеми. Існуючий останніми роками спосіб використання земель сільськогосподарського призначення з метою виробництва продукції рослинництва націлено на отримання прибутків за рахунок надмірної експлуатації агроресурсного потенціалу, що приводить до поширення деградаційних процесів, загрожує агроекологічній і продовольчій безпеці держави. Виправлення ситуації можливе шляхом запровадження низьковуглецевого способу землекористування, який передбачає безвід'ємний баланс вуглецю, а отже, і гумусу. Він лежить у руслі виконання міжнародних зобов'язань України стосовно низьковуглецевого способу господарювання, який започатковано міжнародною громадськістю в межах домовленостей за Кіотським протоколом та Паризькою угодою. Найбільш ефективним способом його запровадження є удосконалення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, яка є ключовим компонентом фінансово-економічного механізму збалансованого землекористування. Це дає можливість формування фінансово-економічних умов залежності економічної ефективності землекористування від якісного стану ґрунтового покриву, якого набувають сільськогосподарські землі після їх господарської експлуатації, що і запропоновано у статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вирішення проблем узгодження різноспрямованих еколого-економічних цілей у процесі використання земельних ресурсів прикута увага дослідників усіх країн, з огляду на критичне їх загострення в останній період. Вивченню теоретичних підвалин та науково-прикладних напрямів організації землекористування присвячено роботи Д.І. Бамбіндри, І.К. Бистрякова, Б.М. Данилишина, Д.С. Добряка, С.І. Дорогунцова, О.П. Канаша, А.Г. Мартина, Л.Я. Новаковського, М.К. Шикуди. Обґрунтування системи фінансово-економічних інструментів та важелів для забезпечення збалансованого характеру використання сільськогосподарських земель знаходимо в працях О.О. Веклич, Т.П. Галушкіної, Л.Г. Мельника, В.М. Трегобчука, О.І. Фурдичка, О.І. Шаблія, О.І. Шкуратова, А. Jjnathan, R. Classen. Методологічним аспектам оцінювання еколого-економічної ефективності використання земель, аналізу причинно-наслідкових взаємозв'язків та економічній результативності землекористування приділено увагу у працях А.М. Третьяка, О.О. Ракоїд, Н.В. Козлова, Н.В. Палапи, В.В. Лукіша, G. Boody, H. Hsberl, S. Scherr, R. Fiedmaan. Проблеми забезпечення низьковуглецевого господарювання вивчаються менш тривалий період, зокрема, у роботах А.Я. Кітури, М.В. Березницької, І.П. Гайдуцького. Але динаміка наслідків експлуатації агроресурсного потенціалу зумовлює необхідність пошуку нових шляхів подолання еколого-економічної кризи використання земель сільсько-

господарського призначення, одним з яких є низьковуглецеве землекористування, що вимагає пошуку інструментів його впровадження.

Метою статті є обґрунтування ролі та суті новітнього підходу щодо вирішення еколого-економічних проблем у процесі агровиробництва, яким являється низьковуглецеве використання земель сільськогосподарського призначення, та пошук фінансово-економічних важелів ефективного його впровадження.

Основна частина. Сільськогосподарські землі відіграють роль не лише просторового базису розміщення об'єктів нерухомості та джерела використання родючості, при цьому відбувається експлуатація ресурсів більш широкого значення і впливу – агроресурсного потенціалу. Підходи до використання земель сільськогосподарського призначення дотепер продовжують ґрунтуватися на принципах раціональності, що було закладено ще за період СРСР, підтвердженням чому є ДСТ 26640-85 «Землі. Терміни та визначення»¹ [1]. Цей документ визначав «раціональне використання земель» як забезпечення всіма землекористувачами у процесі виробництва максимального ефекту під час реалізації цілей землекористування з урахуванням охорони земель і оптимальної взаємодії з природними факторами. Отже, було закладено підхід до землекористування з позицій господарсько-споживацького ставлення, що діє і донині. Заміну згаданому державному стандарту, що втратив чинність в Україні лише два роки тому [2], ще не запропоновано. Завданням охорони земель відводиться другорядне, підпорядковане значення, про що свідчать обсяги і темпи поширення процесів деградації, дегуміфікації, ерозії та інші негативні процеси. Слід відзначити, що у країнах розвинутої ринкової економіки відмовилися від нарощування обсягів зборів сільгосппродукції за рахунок виснаження агроресурсного потенціалу та надмірної експлуатації земельних ресурсів. На практичному досвіді доведено згубність такого підходу, його збитковість з економічної позиції та доведено його загрозу екологічній і продовольчій безпеці. Наприклад, у роботах дослідників американської наукової школи природокористування знаходимо ствердження про необхідність пошуку стратегічних шляхів узгодження невідворотних наслідків сільськогосподарського землекористування із соціально-економічними запитами [14, с. 572]. Міжнародна спільнота намагається регулювати процеси використання сільськогосподарських земель у бік відтворення і збереження їх родючості, і з цією метою укладаються різного характеру міжнародні документи – конвенції, протоколи, договори. Україна де-факто долучилася, як свідчать дані Мінприроди, до понад 40 з них та докладає зусиль щодо імплементації умов цих договорів у законотворчій діяльності. Водночас простими деклараціями загального вигляду та анонсуванням необхідності відтворення і збереження агроресурсного потенціалу в законодавчих актах

¹ Зараз нечинний.

докорінно змінити ситуацію на покращення не вдається, що підтверджується статистичними даними. Зокрема, в Україні відбувається постійне скорочення обсягів упровадження заходів, які сприяють збереженню агроресурсного потенціалу, на тлі стабільно позитивних тенденцій обсягів вирощування продукції рослинницької підгалузі (рис. 1).

Скорочення обсягів упровадження землеохоронних заходів пояснюється не лише відсутністю нормативно-законодавчого підґрунтя з конкретними планами, переліками заходів та вказуванням відповідальних за їх виконання посадовців, а і, що є більш важливим, – відсутністю фінансово-економічного забезпечення цієї діяльності. Дотепер в Україні опрацьовано лише проект «Концепції державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року», якою декларується необхідність прийняття «Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року» та запропоновано низку проектів документів².

Найбільш ефективним шляхом відтворення і збереження агроресурсного потенціалу вбачається запровадження реформ земельних відносин між суб'єктами господарювання. Одним із завдань цих змін має стати формування фінансово-економічної залежності обсягів прибутків агропідприємств не лише від обсягів збору врожаїв, а і від якісного стану як продукції, так і ґрунтового покриву, якого набувають землі сільськогосподарського призначення в результаті

впровадження агровиробничої діяльності. Ключовою ланкою у ланцюгу виробництва і реалізації сільськогосподарського процесу є фінансово-економічні важелі, що формуються й одночасно визначають цінні параметри та дають змогу враховувати широкий спектр факторів усіх задіяних ресурсів, у тому числі і земельних.

Базовим компонентом регулювання як фінансово-економічного забезпечення, еколого-економічної збалансованості, так і рівня рентабельності господарювання у підсекторі рослинництва є ціна земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Рівень її об'єктивності визначає ефективність функціонування агровиробничої системи на тлі відновлення і збереження агроресурсного потенціалу. Ціна земельної ділянки посідає центральне місце в еколого-економічному механізмі забезпечення низьковуглецевого землекористування і є фактором функціонування фінансово-економічних інструментів, з яких він формується. На цій підставі ціна земельної ділянки, яка повинна врахувати якомога більший спектр факторів суспільно-економічного та еколого-економічного розвитку, є найбільш ефективним важелем забезпечення низьковуглецевого та збалансованого сільськогосподарського землекористування. Об'єктивно сформоване значення ціни на сільськогосподарські землі (земельні ділянки) з достатнім рівнем прозорості сприяє зростанню обсягів прибутків землевласників та/або землекористувачів, активізує інтенсивність наповнення бюджету, що пожвавлює фінансові потоки за всіма напрямками

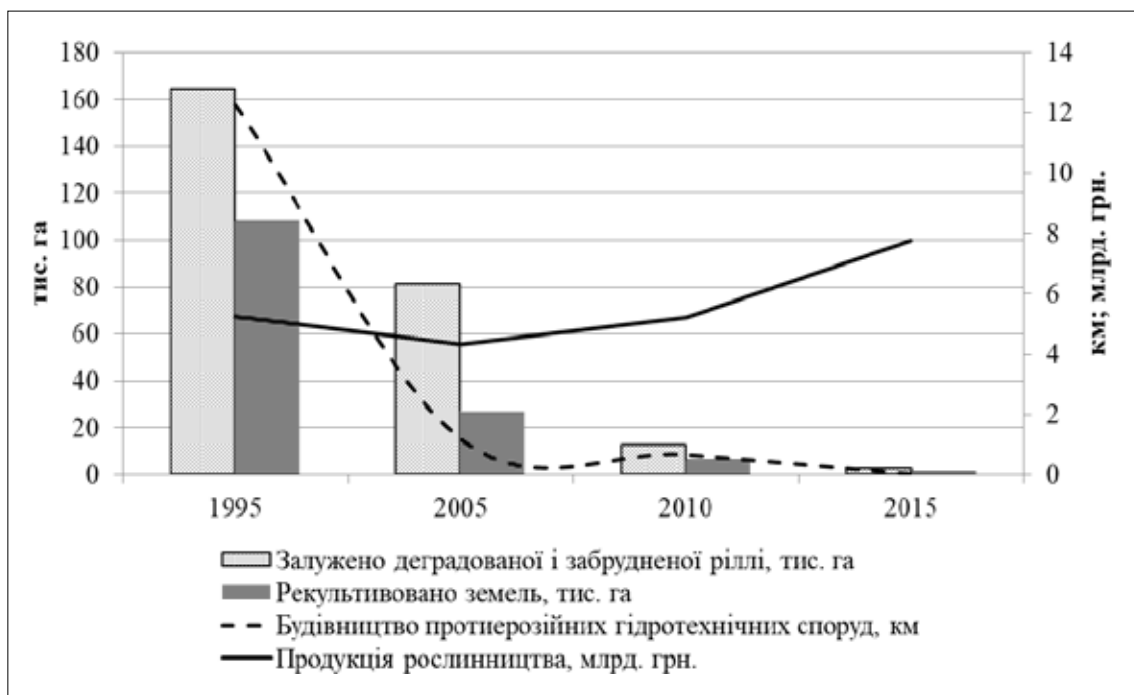


Рис. 1. Динаміка здійснення заходів з охорони земель та обсяги виробництва продукції рослинництва (у постійних цінах за 2010 р.)

Джерело: побудовано автором за статистичними даними [15]

² <http://www.minagro.gov.ua/apk>

та ініціює оздоровлення соціально-економічного становища сільських територій.

Вихідним пунктом формування ринкової ціни земельної ділянки сільськогосподарського призначення є нормативна грошова оцінка [4], яка, згідно із законом України про оцінку земель [3], є капіталізованим рентним доходом із земельної ділянки, засновується на результатах статистичних спостережень щодо врожайності за областями та визначає обсяги подальших податкових та орендних виплат.

Обсяги доходу від використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення визначаються рівнем родючості ґрунтів, а отже, збільшення запасів вуглецю є індикатором їх якісного стану та сприяє підвищенню рівня капіталізації агроугідь. Відповідно, шляхом удосконалення методу нормативної грошової оцінки можливо стимулювати збільшення запасів вуглецю на сільськогосподарських землях. Якщо метод розрахунку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення доповнити коефіцієнтом змін запасів вуглецю (k_{CO_2}), то це дає змогу враховувати вплив комплексу факторів, якими визначається динаміка змін запасів вуглецю (формула 1):

$$G_{agr} = G_y \times B_{agr} : B \times k_{CO_2}, \quad (1)$$

де: G_{agr} – нормативна грошова оцінка агрови-робничої групи ґрунтів відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району, гривень за гектар;

G_y – норматив капіталізованого рентного доходу відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та м. Севастополя, гривень за гектар;

B_{agr} – бал бонітету агрови-робничої групи ґрунтів відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району Автономної Республіки Крим, області, м. Києва та м. Севастополя, гривень за гектар;

B – середній бал бонітету ґрунтів відповідного сільськогосподарського угіддя природно-сільськогосподарського району;

k_{CO_2} – коефіцієнт, що враховує вплив зміни запасів вуглецю від резервуару мінеральних ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, в. о.

Врахування обсягів змін запасів вуглецю здійснюється за ваговими одиницями модуля результуючих значень змін запасів вуглецю на ділянці, формула 2:

$$k_{CO_2} = \begin{cases} 1) \text{ if } (n_{CO_2}^{T_1} < 0, n_{CO_2}^{T_i} > 0) \Rightarrow \frac{|n_{CO_2}^{T_1} - n_{CO_2}^{T_i}|}{|n_{CO_2}^{T_1}|} \\ 2) \text{ if } (n_{CO_2}^{T_1} > 0, n_{CO_2}^{T_i} > 0) \Rightarrow \frac{n_{CO_2}^{T_i}}{n_{CO_2}^{T_1}} \\ 3) \text{ if } (n_{CO_2}^{T_1} > 0, n_{CO_2}^{T_i} < 0) \Rightarrow \frac{n_{CO_2}^{T_1} - |n_{CO_2}^{T_i}|}{n_{CO_2}^{T_1}} \\ 4) \text{ if } (n_{CO_2}^{T_1} < 0, n_{CO_2}^{T_i} < 0), \text{ if } (|n_{CO_2}^{T_1}| > |n_{CO_2}^{T_i}|) \Rightarrow \frac{n_{CO_2}^{T_1}}{n_{CO_2}^{T_i}} \\ 5) \text{ if } (n_{CO_2}^{T_1} < 0, n_{CO_2}^{T_i} < 0), \text{ if } (|n_{CO_2}^{T_1}| < |n_{CO_2}^{T_i}|) \Rightarrow \frac{n_{CO_2}^{T_1} - n_{CO_2}^{T_i}}{n_{CO_2}^{T_1}} \end{cases}, \quad (2)$$

де $n_{CO_2}^{T_1}$ – значення обсягів змін запасів вуглецю в резервуарі мінеральних ґрунтів на сільськогосподарській земельній ділянці у початковий рік (T_1) періоду оцінювання, тис. т CO_2 ;

$n_{CO_2}^{T_i}$ – значення обсягів змін запасів вуглецю в резервуарі мінеральних ґрунтів на сільськогосподарській земельній ділянці у звітний рік (T_i) періоду оцінювання, тис. т CO_2 .

Методологію розрахунку обсягів запасів вуглецю (n_{CO_2}) досить детально викладено у літературі [5, с. 106–124; 6, с. 228–229; 7, с. 51–54; 8].

Особливість процесу змін запасів вуглецю полягає у тому, що резервуар мінеральних ґрунтів на одній і тій самій ділянці може бути як джерелом викидів вуглецю, так і його поглиначем у різні роки, залежно від способів обробітку та використання. Для розгляду всіх можливих варіантів динаміки вуглецю, що мають місце за умов урахування впливу обсягів і якості впровадження землеохоронних заходів, у формулі (2) використано оператори вибору. Якщо під час вирощування культури відбуваються викиди ПГ, тобто скорочуються запаси вуглецю, то ґрунти втрачають гумус, а значить, знижується рівень родючості, що сприяє збільшенню антропогенного навантаження на ландшафт території, тоді врахування k_{CO_2} буде меншим 1 і знижуватиме загальний результат розрахунків за формулою (1). У протилежному разі це приведе до збільшення підсумкових результатів. Запропонований модифікований підхід відкриває шлях більш точному врахуванню впливів різних технологічних характеристик використання земель сільськогосподарського призначення. По суті це є поправочним коефіцієнтом з метою підвищення точності результату, який дає змогу гнучко враховувати важливі деталі використання земель та відкриває шлях для оцінки міри впливу від впровадження землеохоронних заходів. Запропонований підхід має індикативний характер щодо залучення фінансово-економічних стимулів досягнення низьковуглецевого землекористування через надання об'єктивної інформації про якісний стан земель. Врахування таких характеристик дає можливість стимулювання досягнення прийнятного рівня агроекологічної безпеки через ціну ділянки шляхом урахування зазначених підходів під час розроблення програм регіонального пріоритетного розвитку чи галузевих програм. Також це сприяє підвищенню прозорості та об'єктивності прийняття управлінських рішень під час розподілу коштів на фінансування землеохоронних та екологічних заходів. Крім того, це є ключем до формування таких умов ведення господарства, за яких буде економічно вигідним низьковуглецевий спосіб використання земель, коли економічні вигоди (прибутки) стають залежними від якісних характеристик довкілля.

Зазначене у формулі доповнення, що враховує вплив зміни запасів вуглецю від резервуару

мінеральних ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення господарства чи території будь-якого таксономічного рангу, здійснює спонукальний вплив щодо забезпечення впровадження землеохоронних заходів, адже землевласники чи землекористувачі зацікавлені у збільшенні рівня цін земельних ділянок, вихідною (першопочатковою) позицією для встановлення яких є нормативна грошова оцінка. Всі ринкові операції з обігу земельних ділянок та всі стягнення чи виплати, які пов'язані з оборотом та використанням земельних ділянок сільськогосподарського призначення, опираються спершу на нормативну грошову оцінку, від якої вже можуть розраховуватися чи встановлюватися інші параметри. Тому удосконалення методу розрахунків через урахування характеристик якісного стану ґрунтового покриву на цих ділянках є найбільш ефективним шляхом відновлення і збереження агроресурсного потенціалу регіону.

Для забезпечення зростання цін на землю у регіоні і, відповідно, зростання прибутків селян необхідно підвищити їх якість, адже збільшення запасів вуглецю означає збільшення запасів гумусу, що можливо шляхом реалізації комплексу заходів з охорони земель. У міру збільшення запасів вуглецю значення коефіцієнту k_{CO_2} буде наближатися до 1, а за відносно тривалого періоду збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення перевищить 1, тобто запаси вуглецю на момент оцінювання після реалізації заходів будуть більшими порівняно з початковим їх станом. Це потребує, поряд із дотриманням науково обґрунтованих норм агротехнологічного режиму, ще і розширення площ еколого-стабілізуючих угідь, таких як лісові землі, водно-болотні угіддя, багаторічні насадження тощо. Таким чином, буде закладено стимули і для відновлення агроресурсного потенціалу, і для забезпечення прийнятної рівня екологічної безпеки регіонів. Одночасно з цим підвищенню запасів вуглецю у резервуарі мінеральних ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення сприятиме і зниження рівня антропогенного навантаження на екосистему регіону у разі збалансованого використання площ і під іншими категоріями землекористування (насамперед із підвищеними рівнями антропогенного тиску – кар'єри чи шахти). Отже, за умов використання зазначеного удосконалення створюються передумови для стимулювання вчасної реалізації комплексу заходів із рекультивациі на техногенно порушених землях.

Дієвість запропонованого удосконалення обґрунтовується тим фактом, що нормативна грошова оцінка лежить в основі функціонування всіх фінансово-економічних інструментів ринкового характеру, що можуть бути застосовні до економічних операцій із земельними ділянками та є базою оподаткування як у разі плати за землю, так і для стягнення єдиного податку. Обсяги плати за земельні ділянки (земельний податок, орендна плата за землею державної та

комунальної власності) і розмір єдиного податку для сільськогосподарських підприємств напряму визначаються розміром нормативної грошової оцінки земельної ділянки та підлягають щорічній індексації. Законодавством України регулюються обсяги орендної плати, яка, згідно з пунктом 288.5 Податкового кодексу України (ПКУ) [9], не може бути нижчою за обсяги земельного податку, який встановлено для певної території і відповідних категорій землекористування, і не може бути більшою, ніж 12% від нормативної грошової оцінки земель, якщо орендатора визначено поза конкурсом чи аукціоном.

Слід відзначити, що законодавством передбачено звільнення від стягнення земельного податку сільськогосподарських підприємств, які є платниками єдиного податку за використання тих ділянок земель, на яких власне впроваджується сільськогосподарська виробнича діяльність (але орендні виплати мають бути здійснені на загальних підставах). Крім того, від стягнення податкових виплат звільняються не лише сільгоспідприємства, також пільги розповсюджуються на деякі категорії земель у межах сільськогосподарських угідь, а саме:

- ділянки сільськогосподарських угідь, що знаходяться під тимчасовою консервацією, або ті, на яких сільськогосподарське освоєння тільки розпочато;
- землі науково-дослідного призначення – землі державних станцій випробовування сортів і ділянки для випробовування сортів сільськогосподарських культур;
- ділянки молодих садових насаджень, ягідники і виноградники до настання періоду зрілості, до початку збору врожаїв. Ці ділянки розглядаються незалежно щодо форми власності сільськогосподарських підприємств чи фермерської форми господарювання;
- усі сільськогосподарські угіддя, що знаходяться у зоні радіаційного забруднення, що визначено згідно із законом як такі, що потерпають від забруднення в результаті Чорнобильської аварії за зонами відчуження, обов'язкового відселення, гарантованого добровільного відселення і посиленого радіологічного контролю, а також сільськогосподарські угіддя мімічного забруднення, щодо яких накладено обмеження щодо ведення агровиробничої діяльності.

Також від сплати податків за ці землі, згідно з пунктом 281.3 ПКУ, звільняються і платники єдиного податку, якщо беруть ці землі в оренду. Тобто у такий спосіб реалізується державна політика з підтримки агровиробників, що посилює можливість останнім до впровадження землеохоронних заходів.

Плата за землею входить складовою частиною до обсягу виплат за майновим податком, який за умов, що викладно у пп. 10.1.1 та 265.1.3 ПКУ, є джерелом надходження фінансово-економічних ресурсів до місцевих бюджетів, бо являється місцевим податком. Крім того, згідно з пунктом 284.1 ПКУ, органи місцевого самоврядування

мають право встановлювати додаткові пільги на відповідній території. За умов упровадження і успішного завершення адміністративних реформ децентралізації влади і посилення владних повноважень регіонального і місцевого рівня обґрунтоване і прозоре підвищення ціни земельних ділянок сільськогосподарського призначення та своєчасне стягнення виплат за їх використання сприятиме збільшенню оборотних коштів на рівні селищ і громад, тобто підвищенню рівня життя населення України, та посилює можливості забезпечення фінансування впровадження системи землеохоронних заходів. Крім того, запропоноване методичне удосконалення відповідає на запит сьогодення стосовно виконання Україною взятих на себе зобов'язань в межах ратифікованої Паризької угоди [10], яка є продовженням і розширенням зобов'язань у межах Кіотського протоколу [11]. Зокрема, Урядом України прийнято «Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» [12], на виконання завдань якої було запропоновано першу редакцію проекту Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [13].

Висновки. Динаміка негативних наслідків існуючого в Україні способу організації використання земель сільськогосподарського призначення потребує докорінних змін, бо активізація деградації та ерозії ґрунтів набуває загрозливих рівнів для агроекологічної і продовольчої безпеки. Удосконалення нормативно-законодавчого поля без фінансово-економічного забезпечення не приносять зрушень на рівні якісних змін. Цим пояснюється необхідність реформування земельних відносин у бік формування залежності економічних прибутків агровиробництва не лише від обсягів сільськогосподарської продукції, а й від якісних параметрів ґрунтового покриву, що формуються в результаті використання земель сільськогосподарського призначення. Оптимальним шляхом вирішення такого завдання може стати запровадження низьковуглецевого землекористування, забезпечення якого можливе шляхом запропонованого удосконалення ключового фінансово-економічного фактору – нормативної грошової оцінки земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Урахування екологічних параметрів ґрунтового покриву на сільськогосподарських землях має двобічний вплив: стимулює впровадження землеохоронних заходів для забезпечення підвищення ціни ділянок та сприяє створенню фінансово-економічної основи реалізації екологічної політики регіонів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Земля. Терміни та визначення ГОСТ 26640-85 (СТ СЄВ 4472-84). Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v3453400-85>
2. Про визнання деяких актів Української РСР такими, що втратили чинність, та актів Союзу РСР такими, що не застосовуються на території України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 р. № 1066. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1066-2016-%D0%BF>
3. Про оцінку земель: Закон України від 28.06.2015 № 1378 – 15 Офіційний сайт Верховної ради України. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-15.
4. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 831. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/831-2016-p>.
5. Букша І.Ф., Бутрим О.В., Пстернак В.П. Інвентаризація парникових газів у секторі землекористування та лісового господарства. Монографія. ХНАУ. Х., 2008. 238 с.
6. Букша І.Ф., Бутрим О.В., Пстернак В.П. Методологія оцінки викидів і поглинання парникових газів при землекористуванні та веденні лісового господарства / І.Ф. Букша, О.В. Бутрим, В.П. Пстернак // Методологія дослідження ґрунтів у дзеркалі земельних реформ (до 50-річчя початку крупно масштабних обстежень ґрунтів України), Київ, Вісник Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, 2008. № 1. С. 227–231.
7. Бутрим О.В. Методика оцінки викидів і поглинання парникових газів при землекористуванні / О.В. Бутрим // Вісник аграрної науки. 2008. № 11. С. 51–54.
8. Бутрим О.В., Шкуратов О.І., Шершун М.Х. та ін. Методика оцінки змін запасів вуглецю в резервуарі мінеральних ґрунтів у розрізі природнокліматичних зон / О.В. Бутрим, О.І. Шкуратов, М.Х. Шершун / К.: ДІА, 2016. 48 с.
9. Податковий кодекс України від 01.01.2018, № 2755-17. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
10. Про ратифікацію Паризької угоди: Закон України від 14 липня 2016 р. № 1469-VIII. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1469-19>
11. Про ратифікацію Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: Закон України від 4 лютого 2004 р. № 1430-IV. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1430-15>
12. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249573705>
13. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року підготовлена за технічної підтримки проекту Агентства США з міжнародного розвитку «Муніципальна енергетична реформа в Україні». Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua/news/31815.html>
14. Jonathan A. Foley, DeFries Ruth, Gregory P. Asner, Barford Carol, Bonan Gordon, Stephen R. Carpenter, Stuart F. Global Consequences of Land Use // Science 22 Jul 2005: Vol. 309, Issue 5734, p. 570 574.
15. Статистичний щорічник України за 2015 рік / за ред. І.М. Жук. К.: Державна служба статистики України, 2016. 575 с.